

I.M. ПОСОХОВ, О.В. ФЕДОРЕНКО, А.О. КОЗИР
ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ЦІН УКРАЇНИ, ЯК КРАЇНИ-КАНДИДАТА НА ВСТУП ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА НІМЕЧЧИНИ

У наш час Україна вибрала для себе шлях інтеграції до Європейського Союзу та досягнення рівня життя країн ЄС. Проте основними показниками сталого розвитку країн Європейського Союзу є високий рівень доходів населення за умови стабільних цін. Причини зростання цін: скорочення виробництва, порушення ланцюжків поставок, підвищений попит на безпеку, наявність невизначеності і зростання ризиків для бізнесу та інвесторів, зменшення обсягів сільгоспвиробництва. Україна намагається стати однією з країн-членів Європейського Союзу, для того щоб визначити готовність країни до членства в ЄС проведено аналіз цін на різні види продуктів харчування. Для порівняння рівня життя нашої країни та країн ЄС, буде проведено дослідження рівня цін на продукти харчування країн ЄС (Німеччини) та нашої країни, що дозволить порівняти та оцінити рівні цін на продукти харчування та купівельну спроможність населення України та країн ЄС (Німеччини). Порівнюючи ці дві країни, можемо виділити три групи товарів: перша група: містить ціни на продукти харчування, які майже однакові в обох країнах: рис, морква, томати, перець солодкий, олія соняшникова, молоко, сметана, яйця, цукор, шоколад; друга група: містить більше високі ціни на продукти харчування в Німеччині: хліб білий (батон), хліб чорний, борошно пшеничне, гречка, пшенична каша, булгур, картопля, буряк, огірки, яблука, апельсини, сіль, м'ясо курки, м'ясо свинини, ковбаса копчена; третя група: містить більше високі ціни на продукти харчування в Україні: цибуля ріпчаста, банани, масло вершкове, сир твердий, ковбаса лікарська. Основною причиною того, що деякі продукти в Україні більш дорогі у порівнянні з Німеччиною, є різний стан економічного розвитку двох країн. В нашій країні ситуація складніша через вищий рівень інфляції та економічну нестабільність, через введення воєнного стану, актуальність та наявність інших проблем, зокрема: проблеми з традиційними логістичними шляхами. Запропоновано рекомендації щодо стабілізації рівня цін.

Ключові слова: рівень цін; рівень життя; європейська інтеграція; Європейський Союз; членство в ЄС; Німеччина; продукти харчування; стандарти якості

I. POSOKHOV, O. FEDORENKO, A. KOZYR
STUDY OF THE PRICE LEVEL OF UKRAINE AS A CANDIDATE COUNTRY FOR ADMISSION TO THE EUROPEAN UNION AND GERMANY

In our time, Ukraine has chosen for itself the path of integration into the European Union and achieving the standard of living of the EU countries. However, the main indicators of the sustainable development of the countries of the European Union are a high level of income of the population under the condition of stable prices. The reasons for the increase in prices: reduction of production, disruption of supply chains, increased demand for security, presence of uncertainty and increased risks for business and investors, decrease in agricultural production. Ukraine is trying to become one of the member states of the European Union, in order to determine the country's readiness for membership in the EU, an analysis of prices for various types of food products was conducted. In order to compare the living standards of our country and the EU countries, a study of the level of food prices in the EU countries (Germany) and our country will be conducted, which will allow us to compare and evaluate the levels of food prices and the purchasing power of the population of Ukraine and the EU countries (Germany). Comparing these two countries, we can distinguish three groups of goods: the first group: contains food prices that are almost the same in both countries: rice, carrots, tomatoes, sweet pepper, sunflower oil, milk, sour cream, eggs, sugar, chocolate; the second group: contains more high prices for food products in Germany: white bread (loaf), black bread, wheat flour, buckwheat, wheat porridge, bulgur, potatoes, beets, cucumbers, apples, oranges, salt, chicken meat, m pork meat, smoked sausage; the third group: contains more high prices for food products in Ukraine: onions, bananas, butter, hard cheese, medicinal sausage. The main reason why some products in Ukraine are more expensive compared to Germany is the different state of economic development of the two countries. In our country, the situation is more complicated due to the higher level of inflation and economic instability, due to the introduction of martial law, the urgency and presence of other problems, in particular: problems with traditional logistics routes. Recommendations for stabilization of the price level are proposed.

Keywords: price level; standard of living; European integration; European Union; EU membership; Germany; food products; quality standards

Вступ. У наш час Україна вибрала для себе шлях інтеграції до Європейського Союзу та досягнення рівня життя країн ЄС. Проте основними показниками сталого розвитку країн Європейського Союзу є високий рівень доходів населення за умови стабільних цін.

Причини зростання цін:

– скорочення виробництва. До кінця 2022 року щонайменше 109 великих і середніх підприємств зазнали прямих збитків унаслідок повномасштабного вторгнення. Загальний збиток, включно з державними і приватними підприємствами, оцінюють у 13 мільярдів доларів США, з яких 9 мільярдів доларів США – частка збитків, яких зазнали великі та середні підприємства. Руйнування інфраструктури, зупинка виробництва та евакуація робітників, що обмежує доступність товарів на ринку;

– порушення ланцюжків поставок. Війна порушує ланцюжки поставок. Закриття кордонів, перебої з транспортом і руйнування інфраструктури ускладнюють логістичні процеси. У результаті

доступність товарів на ринку знижується, а витрати зростають;

– підвищений попит на безпеку. Коли попит на засоби захисту, медичне обладнання, продовольство і тактичне спорядження перевищує наявні запаси, ціна на кожен товар різко зростає;

– наявність невизначеності і зростання ризиків для бізнесу та інвесторів. Війна створює невизначеність і актуалізує ризики для бізнесу та інвесторів. Це призводить до зниження впевненості в економічній і фінансовій стабільності країни, що тягне за собою втрати капіталу і скорочення інвестицій. Вартість кредитів і позик може зрости, що призведе до зростання цін на товари та послуги;

– зменшення обсягів сільгоспвиробництва. Цей фактор в основному впливає на врожайність та може призвести до релокації населення і припинення виробництва в певних районах. Це призводить до скорочення пропозиції товарів і послуг на ринку, оскільки компанії не можуть працювати через обмеження безпеки [5, 6, 7, 10].

Це призводить до зростання цін на доступні товари. Саме тому дослідження рівня цін в Україні, як країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу є актуальною темою для дослідження.

Аналіз стану питання. В умовах сучасної інтеграції України до ЄС зростає актуальність дослідження рівня цін України, як країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу та розробка рекомендацій для стабілізації цін в Україні.

Аналіз основних досягнень і літератури. Проблеми еволюції процесу ціноутворення досліджено в публікаціях класиків економічної науки, зокрема А. Сміта, Д. Рікардо, Дж.М. Кейнса, А. Маршалла, К. Маркса. Питаннями практики сучасного ціноутворення присвячені наукові дослідження В.Л. Корінева, В.М. Гальперіна, Л.О. Шкварчук та інших науковців.

Науковці Васильцова С.О., Гасюк М.О. [3] в публікації на тему “Цифровізація методів ціноутворення для визначення оптимальної ціни” “розглядають сучасні підходи до ціноутворення в умовах цифрової трансформації бізнесу, вплив штучного інтелекту, динамічного ціноутворення та персоналізації на формування оптимальних цінових стратегій”.

Науковцями Сташкевич Н.М., Красільніковою К.В. [8] в статті “Сучасні проблеми ціноутворення в Україні” “досліджено сучасний стан ціноутворення, визначено основні проблеми сучасного ціноутворення та методи державного регулювання цін, проведено аналіз досвіду розвинених країн, щодо підвищення ефективності ціноутворення та стабілізації внутрішніх та зовнішніх цін. Запропоновано шляхи вдосконалення ціноутворення в Україні, для забезпечення інтересів виробників і споживачів запропоновано розробити й запровадити національну цінову стратегію”.

Важливим питанням є вступ України до ЄС, у своїй статті на тему “Доходи, умови харчування й тривалість

життя населення: порівняльний аналіз України та країн ЄС” науковці Шликова В.О. та Леванда О.М. [9] дослідили рівень доходів, умови харчування та тривалість життя населення України та країн ЄС.

Під час аналізу перелічених вище факторів було визначено, що Україна має низький рівень доходів серед країн ЄС. У висновку було зазначено, що наявні проблеми у доходах та умовах харчування, перешкоджають досягненню показників країн ЄС.

Мета роботи. Метою статті є дослідження рівня цін на продукти харчування, які входять до споживчого кошику, для порівняння цін на продукти харчування в Україні та країнах Європейського Союзу (Німеччині).

Викладення основного матеріалу дослідження. Для порівняння рівня життя нашої країни та країн ЄС, буде проведено дослідження рівня цін на продукти харчування країн ЄС (Німеччині) та нашої країни, що дозволить порівняти та оцінити рівні цін на продукти харчування та купівельну спроможність населення України та країн ЄС (Німеччині). Для дослідження ціни на продукти харчування були використані дані Державної служби статистики України за квітень місяць [1] та дослідження авторами цін у мережі магазинів “АТБ”. В таблиці 1 наведено ціни на продукти харчування, які мають постійний попит серед населення. Також на рис. 1 графічно зображено рівень цін на продукти харчування в Україні (гривня), на рис. 2 – рівень цін на продукти харчування Німеччини (євро), на рис. 3 – рівень цін на продукти харчування Німеччини (гривня). Для порівняння рівня цін була вибрана одна з високорозвинених країн Європейського Союзу – Німеччина. Ціни були зібрані авторами в квітні 2023 р. у мережах магазинів “Lidl” (Німеччина). Нижче наведена таблиця 1 з зібраними первинними статистичними даними щодо цін на такі ж самі продукти харчування в Україні та Німеччині.

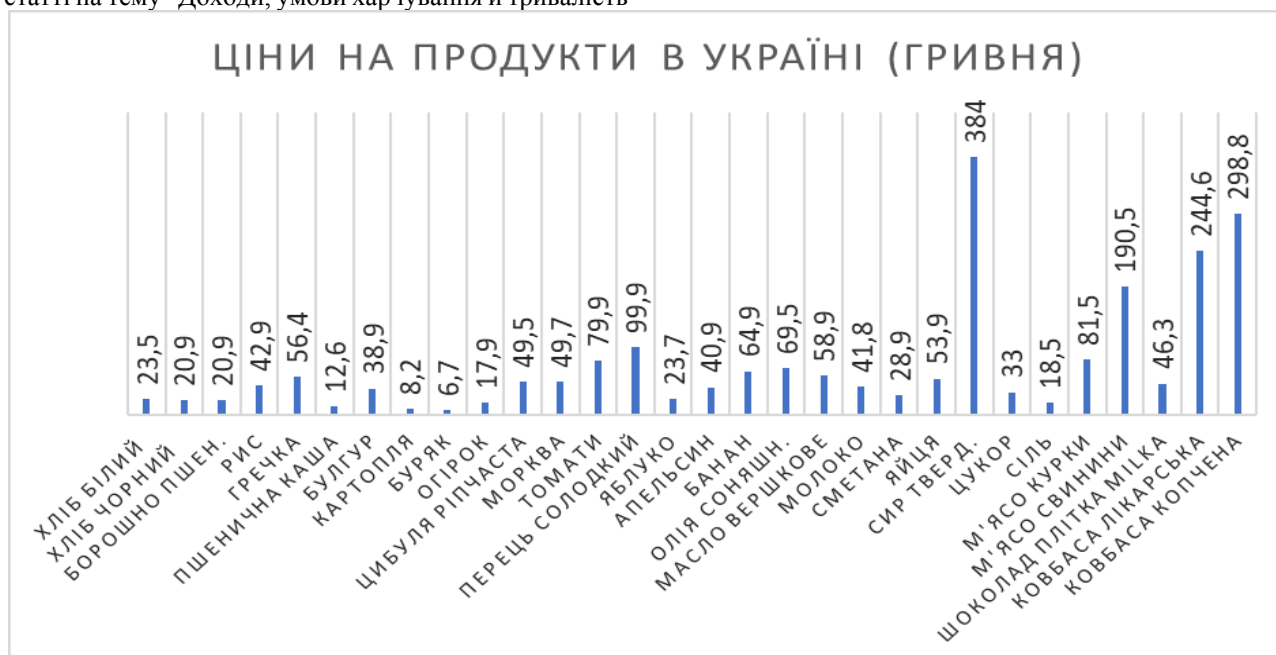

Рис. 1 – Графічне зображення рівня цін на продукти харчування в Україні (гривня)

Джерело: побудовано авторами

Рис. 2 – Графічне зображення цін на продукти харчування в Німеччині (євро)

Джерело: побудовано авторами

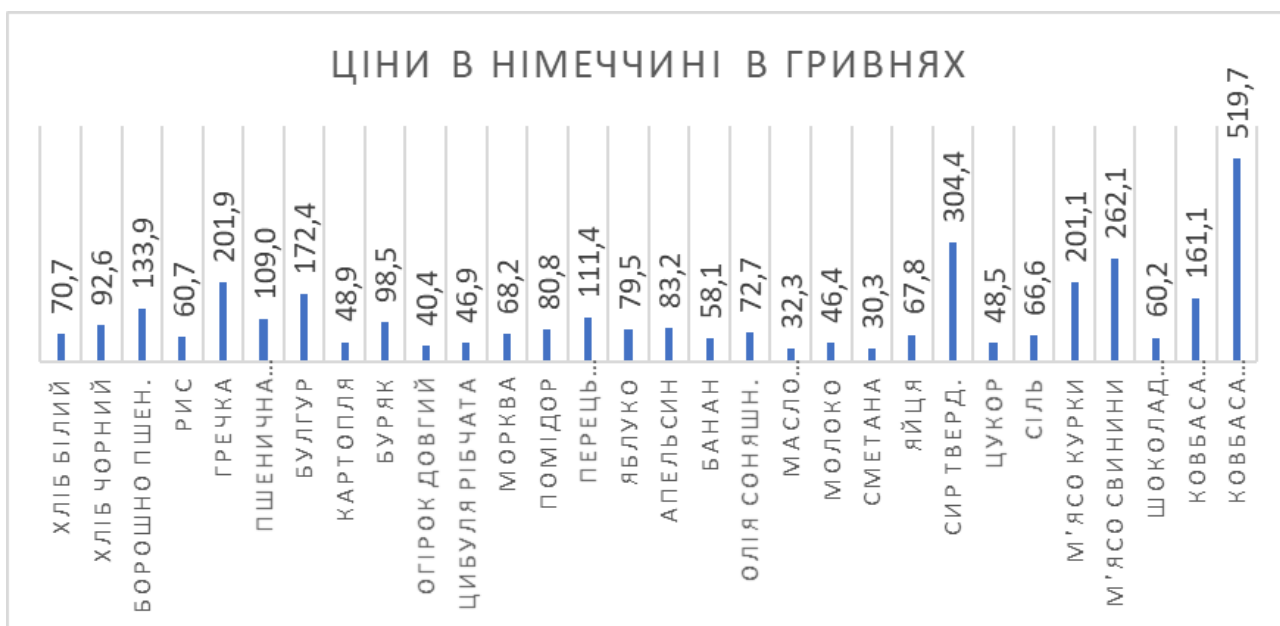

Рис. 3 – Графічне зображення цін на продукти харчування в Німеччині (гривня)

Джерело: побудовано авторами

Далі потрібно провести порівняльний аналіз цін у гривнях між Україною та Німеччиною та визначити яка країна має більш високі ціни (Україна або Німеччина). Для цього аналізу на рис. 4 зображено дві криві які показують українські та німецькі ціни у гривнях. З рис. 4 видно, що більшість німецьких цін вищі ніж українські. Але деякі продукти такі як: цибуля ріпчаста, банани, масло вершкове, сир твердий, ковбаса лікарська, мають вищі ціни в Україні ніж в Німеччині. Існує багато факторів чому ці ціни більші в нашій країні:

По перше, економічна ситуація в країні. Великий вплив на ціни має інфляція, яка стала наслідком воєнного стану, який негативно впливає на економіку та логістику країни.

По друге, різні ставки мита, податків та наявність інших видів обмежень при імпорті продуктів до країн. Прикладом можуть стати банани, які імпортуються з Латинської Америки чи Еквадора, для того щоб з'явитися на полицях магазинів України імпортерам потрібно заплатити митні збори, що призведе до зростання рівня цін на банани в магазинах.

Таблиця 1 – Порівняння рівнів цін України та Німеччини

Продукт	Ціна в Україні	Ціна в Німеччині	Порівняння рівня цін
Хліб білий	23,50 ₴	70,77 ₴	0,332061608
Хліб чорний	20,90 ₴	92,61 ₴	0,225677573
Борошно пшен.	20,89 ₴	133,86 ₴	0,156058569
Рис	42,90 ₴	60,66 ₴	0,707220574
Гречка	56,40 ₴	201,89 ₴	0,279360048
Пшенична каша	12,60 ₴	109,02 ₴	0,115575124
Булгур	38,90 ₴	172,41 ₴	0,225624964
Картопля	8,19 ₴	48,86 ₴	0,167621777
Буряк	6,69 ₴	98,52 ₴	0,067904994
Огірок	17,94 ₴	40,38 ₴	0,444279346
Цибуля ріпчаста	49,49 ₴	46,89 ₴	1,055448923
Морква	49,69 ₴	68,24 ₴	0,728165299
Томати	79,89 ₴	80,75 ₴	0,989349845
Перець солодкий	99,95 ₴	111,44 ₴	0,89689519
Яблуко	23,69 ₴	79,54 ₴	0,297837566
Апельсин	40,95 ₴	83,18 ₴	0,492305843
Банан	64,95 ₴	58,14 ₴	1,117131063
Олія соняшн.	69,49 ₴	72,68 ₴	0,956108971
Масло вершкове	58,99 ₴	32,30 ₴	1,826315789
Молоко	41,79 ₴	46,43 ₴	0,900064613
Сметана	28,99 ₴	30,28 ₴	0,957397622
Яйця	53,90 ₴	67,83 ₴	0,794633643
Сир тверд.	384,00 ₴	304,44 ₴	1,261332282
Цукор	33,00 ₴	48,45 ₴	0,681114551
Сіль	18,49 ₴	66,62 ₴	0,277544281
М'ясо курки	81,50 ₴	201,08 ₴	0,405311319
М'ясо свинини	190,50 ₴	262,05 ₴	0,726960504
Шоколад плітка Milka	46,29 ₴	60,16 ₴	0,769448138
Ковбаса лікарська	244,64 ₴	161,10 ₴	1,518559901
Ковбаса копчена	298,80 ₴	519,65 ₴	0,575002405

*Жовтим показується ті продукти, які в Україні дорожче чим в Німеччині
Джерело: розраховано авторами

По третє, рівень доходів населення. Якщо люди мають низький платоспроможний попит та не мають можливості купити набір продукти харчування, почне зменшуватися попит, що призведе до зниження цін.

На рисунку 4 та в табл. 2 наведено порівняння цін продуктів харчування України та Німеччини, які мають майже однакову ціну в двох країнах, зокрема: рис, морква, томати, перець солодкий, олія соняшникова, молоко, сметана, яйця, цукор, шоколад та третя група товарів в яких ціна в Німеччині значно більша, зокрема: хліб білий (батон), хліб чорний, борошно пшеничне, гречка, пшенична каша, булгур, картопля, буряк, огірки, яблука, апельсини, сіль, м'ясо курки, м'ясо свинини, ковбаса копчена. Така різниця може бути обумовлена такими факторами:

–різний рівень життя. В Німеччині вищий рівень життя ніж в Україні, тому населення Німеччини має

більшу купівельну спроможність, тому і ціни вище;

– у Німеччині високі стандарти якості, тому виробники продукції мають вищі витрати для відповідності цим стандартам, а якщо зростають витрати виробництва, росте і ціна на товар;

– високі податки також можуть впливати на ціну, бо податки також є складовою цін, і через великі податки, компанії більше витрачають, що призводить до зростання цін.

Для того, щоб підсумувати різницю між цінами товарів нижче розроблена таблиця 2 де показані, які продукти харчування рівні за ціною, тобто мають майже однакові ціни, які німецькі товари більш дорогі, ніж вітчизняні продукти харчування та вітчизняні товари, вартість яких більше ніж в країні ЄС (Німеччині).

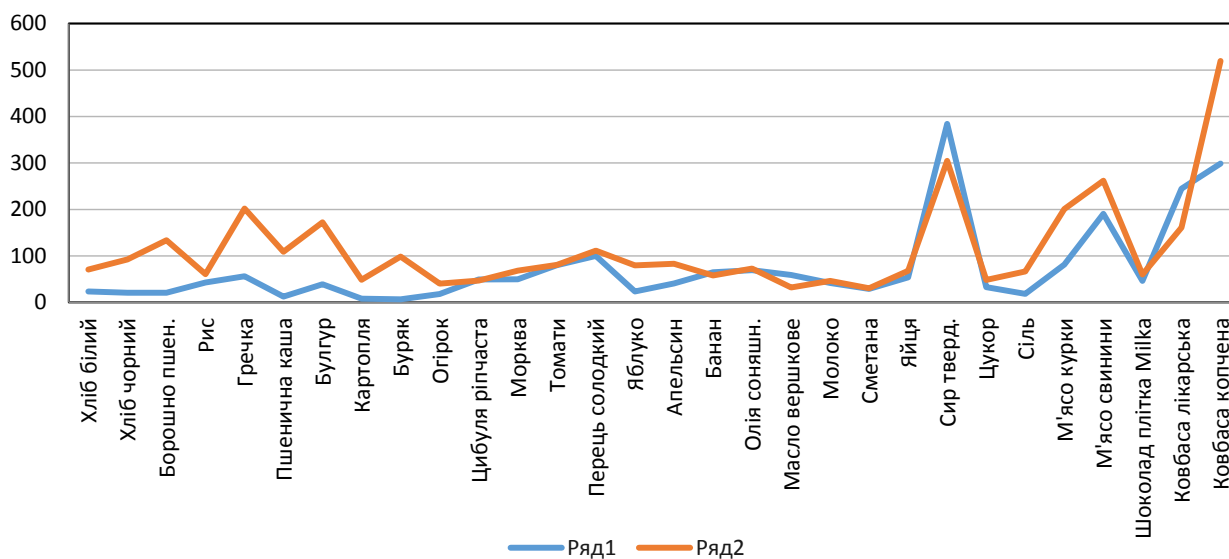

Рис. 4 – Порівняння цін України та Німеччини, за базову країну береться Україна

Джерело: побудовано авторами

Таблиця 2 – Порівняння цін продуктів харчування Німеччини та України

Продукти харчування ціна, яких майже однакова в обох країнах	Німецькі продукти харчування ціна, яких більша українських	Українські продукти харчування ціна, яких більша німецьких
Рис, морква, томати, перець солодкий, олія соняшникова, молоко, сметана, яйця, цукор, шоколад	Хліб білий (батон), хліб чорний, борошно пшеничне, гречка, пшенична каша, булгур, картопля, буряк, огірки, яблука, апельсини, сіль, м'ясо курки, м'ясо свинини, ковбаса копчена	Цибуля ріпчаста, банани, масло вершкове, сир твердий, ковбаса лікарська

Джерело: побудовано авторами

Висновки. Україна намагається стати однією з країн-членів Європейського Союзу, для того щоб визначити готовність країни до членства в ЄС проведено аналіз цін на різні види продуктів харчування. Під час аналізу цін було використано статистичні дані про ціни з офіційного джерела Державної служби статистики України та зібрані авторами дослідження дані про ціни на деякі продукти харчування в Україні – мережа магазинів АТБ та в Німеччині – мережа магазинів “Lidl”.

На підставі аналізу цін в таблиці 1, можна зробити висновок, що найдорожчими виявилися: сир твердий, ковбаса копчена, ковбаса лікарська, м'ясо свинини та перець солодкий. Проведено порівняльний аналіз рівня українських цін з німецькими цінами. У Німеччині найдорожчими виявилися: ковбаса копчена, сир твердий, м'ясо свинини, гречка, м'ясо курки, борошно пшеничне, перець солодкий.

Порівнюючи ці дві країни, можемо виділити три групи товарів:

– перша група: містить ціни на продукти харчування, які майже однакові в обох країнах: рис, морква, томати, перець солодкий, олія соняшникова, молоко, сметана, яйця, цукор, шоколад;

– друга група: містить більше високі ціни на продукти харчування в Німеччині: хліб білий (батон), хліб чорний, борошно пшеничне, гречка, пшенична каша, булгур, картопля, буряк, огірки, яблука, апельсини, сіль, м'ясо курки, м'ясо свинини, ковбаса копчена;

– третя група: містить більше високі ціни на продукти харчування в Україні: цибуля ріпчаста, банани, масло вершкове, сир твердий, ковбаса лікарська.

Основною причиною того, що деякі продукти в Україні більш дорогі у порівнянні з Німеччиною, є різний стан економічного розвитку двох країн.

В нашій країні ситуація складніша через вищий рівень інфляції та економічну нестабільність, через введення воєнного стану, актуальність та наявність інших проблем, зокрема: проблеми з традиційними логістичними шляхами.

Потрібно розробити рекомендації для стабілізації цін, зокрема:

– ведення ефективної грошової політики, Національний банк України, встановлює рівень процентних ставок, тобто контролює та регулює інфляцію, може впровадити кредитні обмеження, які можуть вплинути на загальний рівень цін. Прикладом ефективної грошової політики є Швейцарія, яка запроваджує таку політику для того, щоб контролювати інфляцію в країні та підтримувати стабільний рівень цін.

Національний банк Швейцарії визначає цільовий рівень інфляції та встановлює контроль за грошовою базою;

– фіскальна політика. Інструментами фіскальної політики є субсидії, застосування різних видів податків, шляхом зміни податкових ставок. Тобто, можна змінювати ставки оподаткування, змінювати витрати для впливу на загальний попит та цінову

динаміку. Прикладом є Швеція, яка у 90-х рр. стикнулася з фінансовою кризою та вжила заходи фіскальної політики, зниження державних витрат та реформування податкової системи.

Список літератури

1. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.04.2024).
2. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/> (дата звернення: 10.04.2024).
3. Васильцова С.О., Гасюк М.О. Цифровізація методів ціноутворення для визначення оптимальної ціни. *Вісник Національного технічного університету "ХП" (економічні науки) = Bulletin of the National Technical University "KhPI" (economic sciences)* : зб. наук. пр. Харків : НТУ "ХП", 2023. № 5. С. 71-74.
4. Губський Б. Європейський вектор інтеграційної політики України. *Економіка України*. 2003. № 5. С.19–27.
5. Посохов І. М. *Теоретичні та практичні аспекти управління ризиками корпорацій: монографія*. Харків: ПВПП «Слово», 2014. 499 с.
6. Посохов І. М., Новік І. О. Гонконг, Сінгапур, Україна – генезис міжнародних фінансових центрів, перспектива розвитку України. *Вісник Національного технічного університету "ХП" (економічні науки) = Bulletin of the National Technical University "KhPI" (economic sciences)* : зб. наук. пр. Харків : НТУ "ХП", 2022. № 2. С. 7-10.
7. *Сучасні тенденції міжнародних економічних відносин. Економічна інтеграція України у світове господарство: кол. монографія / І.М.Посохов [та ін.]; ред. І.М.Посохов [та ін.]*. Харків : НТУ "ХП", 2016. 450 с.
8. Сташкевич Н.М., Красільнікова К.В. Сучасні проблеми ціноутворення в Україні. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2017. № 2-3. С. 135-143.
9. Шликова В.О. Леванда О.М. Доходи, умови харчування й тривалість життя населення: порівняльний аналіз України та країн ЄС. *Демографія та соціальна економіка*. 2018. № 1. С. 140-152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2018_1_12 (дата звернення: 10.04.2024).
10. Posokhov I., Dyuzhev V., Zhadan Yu. *Risk management of industrial enterprises: theory and methodology: monograph*. Kharkiv: Publishing House I. Ivanchenko, 2020. 175 p.
2. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/> (date of application: 08.10.2023).
3. Vasylyczova S., Gasyuk M. Cyfroviizatsiya metodiv cinoutvorenniya dlya vyznachennya optymal'noyi ciny [Digitization of pricing methods to determine the optimal price]. *Visnyk Nacional'nogo texnichnogo universytetu "KhPI" (ekonomichni nauky)* [Bulletin of the National Technical University "KhPI" (economic sciences)] : zb. nauk. pr. Xarkiv : NTU "KhPI". 2023, no. 5, pp. 71-74.
4. Gubskiy B. Yevropejs'kyj vektor integracijnoyi polityky Ukrainy [European vector of integration policy of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy* [Ukraine economy]. 2003, no. 5, pp. 19–27.
5. Posokhov I. *Teoretychni ta praktychni aspekty upravlinnya ryzykamy korporacij: [monografiya]*. [Theoretical and practical aspects of corporate risk management: [monograph]]. Kharkiv: PVPP "Slovo", 2014. 499 p.
6. Posokhov I., Novik I. Gonkong, Singapur, Ukrayina – genezyz mizhnarodnyx finansovyx centriv, perspektyva rozvytku Ukrainy [Hong Kong, Singapore, Ukraine – the genesis of international financial centers, the prospects for the development of Ukraine]. *Visnyk Nacional'nogo texnichnogo universytetu "KhPI" (ekonomichni nauky)* [Bulletin of the National Technical University "KhPI" (economic sciences)] : zb. nauk. pr. Xarkiv : NTU "KhPI". 2022, no. 2, pp. 7-10.
7. *Suchasni tendentsiyi mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn. Ekonomichna intehratsiya Ukrainy u svitove hospodarstvo: [kol. monografiya] / I. Posokhov [ta in.]; red. I. Posokhov [ta in.]*. [Current trends in international economic relations. Economic integration of Ukraine into the world economy: [col. monograph]]. Kharkiv: NTU "KhPI", 2016. 450 p.
8. Stashkevych N. Krasilnikova K. Suchasni problemy cinoutvorenniya v Ukraini [Modern problems of pricing in Ukraine]. *Visnyk social'no-ekonomichnyx doslidzhen* [Bulletin of socio-economic research]. 2017, no 2-3, pp. 135-143.
9. Shlykova V. Levanda O. Dohody, umovy xarchuvannya j tryvalist' zhyt'ya naseleння: porivnyal'nyj analiz Ukrainy ta krayin YeS [Income, nutritional conditions and life expectancy of the population: a comparative analysis of Ukraine and EU countries]. *Demografiya ta social'na ekonomika* [Demography and social economy]. 2018, issue. 1, pp. 140-152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2018_1_12 (date of application: 08.10.2023).
10. Posokhov I., Dyuzhev V., Zhadan Yu. *Risk management of industrial enterprises: theory and methodology : monograph*. Kharkiv : Publishing House I. Ivanchenko, 2020. 175 p.

References (transliterated)

1. Derzhavna sluzhba staty'styky Ukrainy. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (date of application: 08.10.2023).

Надійшла (received) 16.02.2024

Відомості про авторів / About the Authors

Посохов Ігор Михайлович (Posokhov Igor) – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9668-642X>; e mail: Igor.Posokhov@khp.edu.ua

Федоренко Ольга Володимирівна (Fedorenko Olha) – студентка кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-8496-0525>; e mail: olha.fedorenko@emmb.khpi.edu.ua

Козир Анжеліка Олександрівна (Kozyr Anzhelika) – студентка кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-9691-7831>; e-mail: anzhelika.kozyr@emmb.khpi.edu.ua